

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS HENSTILLING

af 18. december 2006

om nøglekompetencer for livslang læring

(2006/962/EF)

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION -

som henviser til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 149, stk. 4, og artikel 150, stk. 4,

som henviser til forslag fra Kommissionen,

som henviser til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg ⁽¹⁾,

som henviser til udtalelse fra Regionsudvalget ⁽²⁾,

efter proceduren i traktatens artikel 251 ⁽³⁾, og

som tager følgende i betragtning:

- (1) Det Europæiske Råd konkluderede på mødet i Lissabon den 23.-24. marts 2000, at en europæisk ramme burde fastlægge de nye grundlæggende færdigheder, der skal erhverves gennem livslang læring, som et vigtigt led i Europas svar på globaliseringen og skiftet til en videnbaseret økonomi, og det understregede, at menneskene er Europas største aktiv. Disse konklusioner er siden blevet gentaget flere gange, bl.a. på Det Europæiske Råds møder i Bruxelles den 20.-21. marts 2003 og 22.-23. marts 2005, og i den genlancerede Lissabon-strategi, som blev godkendt i 2005.
- (2) På mødet i Stockholm den 23.-24. marts 2001 og i Barcelona den 15.-16. marts 2002 gav Det Europæiske Råd sin opbakning til de helt konkrete fremtidige mål for europæiske systemer for almen uddannelse og erhvervsuddannelse og til arbejdsprogrammet (arbejdsprogrammet for 2010 vedrørende uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne), som skal gøre det muligt at nå målene inden 2010. Disse mål omfatter udvikling af færdigheder med henblik på det videnbaserede samfund og særlige mål for fremme af sprogindlæring og iværksætterånd samt for opfyldelse af det generelle behov for en større europæisk dimension på uddannelsesområdet.
- (3) I Kommissionens meddelelse »Realiseringen af et europæisk område for livslang læring« og derefter i Rådets resolution af 27. juni 2002 om livslang læring ⁽⁴⁾ fastlægges tilegnelsen af »de nye grundlæggende færdigheder« som et prioriteret indsatsområde, og det understreges, at livslang læring skal strække sig fra førskolestadiet til efter pensionering.
- (4) I forbindelse med en forbedring af Fællesskabets beskæftigelsesresultater understregede Det Europæiske Råd på møderne i Bruxelles i marts og december 2003, at det er nødvendigt at udbygge livslang læring og navnlig fokusere

på aktive og forebyggende foranstaltninger til fordel for ledige og ikke-erhvervsaktive personer. Dette byggede på en rapport fra taskforcen for beskæftigelse, hvori det fremhævedes, at det er nødvendigt for borgerne at kunne tilpasse sig til ændringer, at det er vigtigt at integrere borgerne på arbejdsmarkedet, og at livslang læring spiller en afgørende rolle.

- (5) I maj 2003 vedtog Rådet de europæiske referenceniveauer (»benchmarks«) som udtryk for dets vilje til at sikre en målelig forbedring af Europas gennemsnitsresultater. Disse referenceniveauer omfatter læsefærdighed, elever, der går tidligt ud af skolen, afsluttet uddannelse på gymnasialniveau og voksnes deltagelse i livslang læring og er meget relevante for udarbejdelsen af nøglekompetencer.
- (6) I Rådets rapport om uddannelsens bredere rolle, som blev vedtaget i november 2004, fremhæves det, at uddannelse bidrager til at bevare og forny den fælles kulturelle baggrund i samfundet samt til at lære grundlæggende sociale værdier og medborgerkompetencer såsom medborgerskab, lighed, tolerance og respekt; uddannelse er særlig vigtig på et tidspunkt, hvor alle medlemsstater står over for spørgsmålet om, hvordan de skal gribe den stigende sociale og kulturelle mangfoldighed an. Uddannelse spiller endvidere en vigtig rolle for styrkelse af den sociale samhørighed ved at sætte borgerne i stand til at komme ind og blive på arbejdsmarkedet.
- (7) Den statusrapport vedrørende Lissabon-målene for almen uddannelse og erhvervsuddannelse, som Kommissionen vedtog i 2005, viser, at der hverken er sket fremskridt med hensyn til at sænke den procentdel af unge på 15 år, der har ringe læsefærdigheder, eller at øge den procentdel, der afslutter en uddannelse på gymnasialniveau. Der kun spores fremskridt med hensyn til at reducere antallet af personer, som går ud af skolen tidligt, men fortsætter det på samme måde, vil det ikke være muligt at nå de europæiske referenceniveauer for 2010, som Rådet vedtog i maj 2003. Antallet af voksne, som deltager i læring, stiger ikke hurtigt nok i forhold til referenceniveauet for 2010, og forskellige data viser, at lavtuddannede er mindre tilbøjelige til at deltage i yderligere uddannelse.
- (8) I rammeaftalen om en indsats med henblik på livslang udvikling af kompetencer og kvalifikationer, som de europæiske arbejdsmarkedsparter vedtog i marts 2002, fremhæves det, at erhvervslivet er nødt til at tilpasse dets strukturer med stadig større hastighed for at forblive konkurrencedygtigt. Forøget teamwork, fladere virksomhedsstrukturer, ansvarsdelegering og et større behov for

⁽¹⁾ EUT C 195 af 18.8.2006, s. 109.

⁽²⁾ EUT C 229 af 22.9.2006, s. 21.

⁽³⁾ Europa-Parlamentets holdning af 26.9.2006 (endnu ikke offentliggjort i EUT) og Rådets afgørelse af 18.12.2006.

⁽⁴⁾ EFT C 163 af 9.7.2002, s. 1.

multitasking fører til udvikling i læringsorganisationer. Organisationers evne til at identificere kompetencer, mobilisere og anerkende dem og fremme udvikling heraf for alle arbejdstagere danner i denne forbindelse grundlag for nye konkurrencedygtige strategier.

- (9) Ifølge Maastricht-undersøgelsen af erhvervsuddannelse foretaget i 2004 er der en stor kløft mellem det uddannelsesniveau, som nye job kræver, og det uddannelsesniveau, som den europæiske arbejdsstyrke har. Undersøgelsen viser, at mere end en tredjedel af den europæiske arbejdsstyrke (80 millioner arbejdstagere) er lavtuddannede, mens det for 2010 skønnes, at næsten 50 % af de nye job vil kræve kvalifikationer på universitetsniveau, lidt under 40 % uddannelse på gymnasialniveau, og kun ca. 15 % vil være egnede til personer, som udelukkende har en grundskoleuddannelse.
- (10) I Rådets og Kommissionens fælles rapport om arbejdsprogrammet for 2010 vedrørende uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne, som blev vedtaget i 2004, fremhæves det på ny, at alle borgere skal sikres de kompetencer, de har behov for som led i medlemsstaternes strategier for livslang læring. For at tilskynde og lette reform foreslås det i rapporten, at der udarbejdes fælles europæiske referencer og principper, og at der gives førsteprioritet til rammen for nøglekompetencer.
- (11) I den europæiske ungdomspagt, der optræder som bilag til konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Bruxelles den 22.-23. marts 2005, fremhæves det, at det er nødvendigt at tilskynde til udarbejdelse af et sæt fælles nøglefærdigheder.
- (12) De integrerede retningslinjer for vækst og beskæftigelse for 2005-2008, som Det Europæiske Råd godkendte i juni 2005, tager fuldt ud hensyn til behovet for at udstyre unge med nødvendige nøglekompetencer og for at forbedre uddannelsesniveauet. Retningslinjerne indeholder en opfordring til navnlig at tilpasse systemerne for almen uddannelse og erhvervsuddannelse til de nye kompetencekrav ved at identificere beskæftigelsesbehov og nøglekompetencer nøjere som led i medlemsstaternes reformprogrammer. Retningslinjerne indeholder endvidere en opfordring til at sikre kønsmainstreaming og lige muligheder på alle områder samt til at opnå en gennemsnitlig beskæftigelsesfrekvens for Den Europæiske Union på samlet 70 % og på mindst 60 % for kvinder.
- (13) Denne henstilling bør bidrage til udviklingen af et højt og fremtidsorienteret niveau for almen uddannelse og erhvervsuddannelse, der er afpasset efter behovene i det europæiske samfund, ved at støtte og supplere medlemsstaternes indsats for at sikre, at deres grundlæggende systemer for almen uddannelse og erhvervsuddannelse giver alle unge mulighed for at udvikle nøglekompetencer i et omfang, der ruste dem til voksenlivet og danner grundlag for yderligere uddannelse og arbejdslivet, og at voksne kan udvikle og opdatere deres nøglekompetencer ved hjælp af et omfattende og sammenhængende udbud af

livslang læring. Denne henstilling bør også tilvejebringe en fælles europæisk referenceramme for nøglekompetencer til brug for politiske beslutningstagere, uddannelsesudbydere, arbejdsmarkedsparterne og de lærende selv med henblik på at lette nationale reformer og udveksling af informationer mellem medlemsstaterne og Kommissionen inden for arbejdsprogrammet for 2010 vedrørende uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne med det formål at nå de aftalte europæiske referenceniveauer. Denne henstilling bør også støtte andre beslægtede politikker, f.eks. beskæftigelses- og socialpolitikken og andre politikker, som vedrører unge.

- (14) Målene for denne henstilling, nemlig at støtte og supplere medlemsstaternes indsats ved at indføre et fælles referencepunkt, som tilskynder og letter nationale reformer og yderligere samarbejde med medlemsstaterne, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne alene og kan derfor bedre gennemføres på fællesskabsplan; Fællesskabet kan derfor træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, jf. traktatens artikel 5. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går henstillingen ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at nå disse mål, idet det overlades til medlemsstaterne at gennemføre henstillingen.

HENSTILLER TIL MEDLEMSSTATERNE:

at de udvikler nøglekompetencer til alle som led i deres strategier for livslang læring, herunder deres strategier for at udrydde analfabetisme, og anvender bilagets »Nøglekompetencer for livslang læring — en europæisk referenceramme« (i det følgende benævnt »referencerammen«) som referenceværktøj med henblik på at sikre, at

1. grundlæggende almen uddannelse og erhvervsuddannelse giver alle unge mulighed for at udvikle nøglekompetencerne i et sådant omfang, at de er rustet til voksenlivet, og som danner grundlag for yderligere uddannelse og arbejdslivet.
2. der træffes hensigtsmæssige foranstaltninger for unge, som af personlige, sociale, kulturelle eller økonomiske årsager er uddannelsesmæssigt dårligt stillet og derfor har behov for særlig støtte til at realisere deres uddannelsespotentialer
3. voksne kan udvikle og opdatere deres nøglekompetencer hele livet igennem, og at der navnlig sættes fokus på de målgrupper, som har førsteprioritet i national, regional og/eller lokal sammenhæng, såsom enkeltpersoner med behov for at opdatere deres kundskaber
4. der forefindes hensigtsmæssige infrastrukturer for efter- og videreuddannelse af voksne, herunder lærere og undervisere, godkendelses- og evalueringsprocedurer, foranstaltninger, der skal sikre lige adgang til både livslang læring og til arbejdsmarkedet, samt støtte til lærende, hvor der tages hensyn til voksnes forskellige behov og kompetencer
5. der opnås sammenhæng i voksenundervisningen for den enkelte borger gennem tæt tilknytning til beskæftigelses- og socialpolitikken, kultur- og innovationspolitikken og andre

politikker for unge og samarbejde med arbejdsmarkedsparterne og andre berørte parter.

TAGER TIL EFTERRETNING, AT KOMMISSIONEN HAR TIL HENSIGT:

1. at støtte medlemsstaterne i deres bestræbelser på at udvikle deres systemer for almen uddannelse og erhvervsuddannelse og gennemføre og udbrede denne henstilling bl.a. ved at anvende referencerammen som reference for at lette peer learning og udveksling af eksempler på god praksis, følge op på udviklingen og gøre status over fremskridt i de halvårige rapporter, der aflægges i forbindelse med arbejdsprogrammet for 2010 vedrørende uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne
2. at anvende referencerammen som reference til at gennemføre fællesskabsprogrammerne for almen uddannelse og erhvervsuddannelse og sikre, at disse programmer fremmer tilegnelse af nøglekompetencer
3. at fremme udbredt anvendelse af referencerammen i forbindelse med beslægtede fællesskabspolitikker, navnlig i forbindelse med gennemførelsen af beskæftigelses-, ungdoms-, kultur- og socialpolitikken, og skabe flere forbindelser til arbejdsmarkedsparterne og andre organisationer, som arbejder inden for disse områder
4. at vurdere de konsekvenser, som referencerammen får for arbejdsprogrammet for 2010 vedrørende uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne, og inden den 18. december 2010 aflægge rapport til Europa-Parlamentet og Rådet om de indhøstede erfaringer og følgerne for fremtiden.

Udfærdiget i Bruxelles, den 18. december 2006

På Europa-Parlamentets vegne
Formand
J. BORRELL FONTELLES

På Rådets vegne
Formand
J.-E. ENESTAM

BILAG

NØGLEKOMPETENCER FOR LIVSLANG LÆRING — EN EUROPÆISK REFERENCERAMME**Baggrund og formål**

Da globaliseringen konstant giver Den Europæiske Union nye udfordringer, vil enhver borger få brug for en række nøglekompetencer til på en fleksibel måde at kunne tilpasse sig et internationaliseret samfund i hurtig forandring.

Uddannelse spiller på to områder — socialt og økonomisk — en væsentlig rolle ved at sikre, at Europas borgere erhverver de nøglekompetencer, der er nødvendige, for at de på en fleksibel måde kan tilpasse sig disse forandringer.

Herunder bør der navnlig — ud fra den enkeltes kompetencer — tages hensyn til de lærendes forskellige behov ved at sikre lighed og adgang for grupper, som af personlige, sociale, kulturelle eller økonomiske årsager er uddannelsesmæssigt dårligt stillet og derfor har behov for særlig støtte til at realisere deres uddannelsespotentialer. Eksempler på sådanne grupper er: personer uden grundlæggende færdigheder, herunder særligt læse- og skrivefærdigheder, personer, der forlader skolen tidligt, langtidsledige og personer, der vender tilbage til arbejdsmarkedet efter lang tids orlov, ældre, indvandrere og personer med handicap.

I denne forbindelse er hovedformålene med referencerammen:

- 1) at identificere og definere de nøglekompetencer, der er nødvendige for personlig tilfredsstillelse, aktivt medborgerskab, social samhørighed og beskæftigelsesegnethed i et videnbaseret samfund
- 2) at støtte medlemsstaterne i deres arbejde med at sikre, at unge efter grundlæggende almen- og erhvervsuddannelse har udviklet nøglekompetencerne i et sådant omfang, at de er rustet til voksenlivet, og som danner grundlag for yderligere uddannelse og arbejdslivet, og at voksne kan udvikle og opdatere deres nøglekompetencer hele livet igennem
- 3) at frembringe et referenceværktøj på europæisk niveau til brug for politikere, uddannelsesudbydere, arbejdsgivere og de lærende selv med henblik på at fremme nationale og europæiske bestræbelser på at nå fælles mål
- 4) at skabe en ramme for yderligere tiltag på fællesskabsniveau både inden for arbejdsprogrammet for 2010 vedrørende uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne og fællesskabsprogrammerne for almen og faglig uddannelse.

Nøglekompetencer

Ved kompetencer forstås her en kombination af viden, færdigheder og holdninger, der er bestemt af konteksten. Nøglekompetencer er de kompetencer, ethvert individ har brug for for at opnå personlig udfoldelse og udvikling, blive aktive medborgere, blive integreret socialt og begå sig på arbejdsmarkedet.

Referencerammen omfatter otte nøglekompetencer:

1. Kommunikativ kompetence i modersmålet
2. Kommunikativ kompetence i fremmedsprog
3. Matematisk kompetence og naturvidenskabelig og teknologisk basiskompetence
4. Digital kompetence
5. Læringskompetence
6. Sociale kompetencer og medborgerkompetencer
7. Initiativ og iværksætterånd
8. Kulturel bevidsthed og udtryksevne.

Nøglekompetencerne betragtes som lige vigtige, fordi de alle kan bidrage til et vellykket liv i et videnssamfund. Mange af kompetencerne overlapper og griber ind i hinanden: Aspekter, der er vigtige på ét område, understøtter kompetencer på et

andet område. Kompetencer i de vigtigste basale færdigheder — sprog, læsning, skrivning, talforståelse og informations- og kommunikationsteknologi (ikt) — er et vigtigt grundlag for læring, og at lære at lære understøtter alle læringssituationer. En række begreber, der spiller en rolle i forbindelse med alle otte nøglekompetencer, anvendes igennem hele referencerammen: kritisk tænkning, kreativitet, initiativ, problemløsning, risikovurdering, beslutningstagning og konstruktiv håndtering af følelser.

1. Kommunikativ kompetence i modersmålet ⁽¹⁾

Definition:

Den kommunikative kompetence i modersmålet er evnen til at udtrykke og tolke begreber, tanker, følelser, faktiske forhold og meninger mundtligt og skriftligt (lytte, tale, læse og skrive) og til at bruge sproget hensigtsmæssigt og kreativt i alle samfundsmæssige og kulturelle sammenhænge — inden for almen uddannelse og erhvervsuddannelse, på arbejdsmarkedet og i hjemmet og fritiden.

Viden, færdigheder og holdninger, der kræves ved denne kompetence:

Kommunikativ kompetence følger af at lære modersmålet, hvilket i sig selv er forbundet med udviklingen af et individs kognitive evne til at fortolke verden og relatere til andre. Den kommunikative kompetence i modersmålet forudsætter, at et individ har viden om ordforråd, funktionel grammatik og sprogets funktioner. Det omfatter et kendskab til de vigtigste former for verbal interaktion, en række litterære og ikke-litterære stilarter, de vigtigste kendetegn ved forskellige stilarter og sproglige registre og sprogets og kommunikationens variation i forskellige sammenhænge.

Et individ bør have færdigheder til at kommunikere både mundtligt og skriftligt i forskellige kommunikations-situationer og til at iagttage sin egen kommunikation og tilpasse den til de krav, som den givne situation stiller. Denne kompetence omfatter også evnen til at skelne mellem og anvende forskellige teksttyper, at søge efter, indsamle og bearbejde oplysninger, at bruge hjælpemidler og at formulere og udtrykke mundtlige og skriftlige argumenter på en overbevisende måde i forhold til situationen.

En positiv holdning til kommunikation på modersmålet kræver åbenhed over for en kritisk og konstruktiv dialog, forståelse for æstetiske kvaliteter og vilje til at efterstræbe disse samt interesse for at indgå i et samspil med andre. Dette indebærer bevidsthed om sprogets virkning på andre og et behov for at forstå og anvende sproget på en positiv og socialt ansvarlig måde.

2. Kommunikativ kompetence i fremmedsprog ⁽²⁾

Definition:

Den kommunikative kompetence i fremmedsprog kræver i alt væsentligt samme færdigheder som den kommunikative kompetence i modersmålet: Den er baseret på evnen til at forstå, udtrykke og tolke begreber, tanker, følelser, faktiske forhold og meninger mundtligt og skriftligt (lytte, tale, læse og skrive) i et passende antal samfundsmæssige og kulturelle sammenhænge (inden for almen uddannelse og erhvervsuddannelse, på arbejdsmarkedet og i hjemmet og fritiden) alt efter ønsker eller behov. Kommunikation i fremmedsprog kræver desuden færdigheder som f.eks. formidling og forståelse af andre kulturer. Graden af beherskelse vil variere mellem de fire færdigheder (lytte, tale, læse og skrive), også fra sprog til sprog og alt efter individets sociale og kulturelle baggrund, miljø, behov og/eller interesser.

Viden, færdigheder og holdninger, der kræves ved denne kompetence:

Kompetence i et fremmedsprog kræver viden om ordforråd og funktionel grammatik og kendskab til de vigtigste former for verbal interaktion og sproglige registre. Viden om samfundets sædvaner og det kulturelle aspekt ved sproget og sprogets variation er vigtig.

⁽¹⁾ I forbindelse med Europas flerkulturelle og flersprogede samfund anerkendes det, at modersmålet ikke i alle tilfælde er et officielt sprog i den pågældende medlemsstat, og at evnen til at kommunikere på et officielt sprog er en forudsætning for at sikre et individs fulde deltagelse i samfundet. I nogle medlemsstater kan modersmålet være et af flere officielle sprog. Foranstaltninger angående sådanne situationer og anvendelse af definitionen derefter henhører under de enkelte medlemsstater under hensyn til deres specifikke behov og omstændigheder.

⁽²⁾ Det er vigtigt at erkende, at mange europæere lever i tosprogede eller flersprogede familier og samfund, og at det officielle sprog i det land, hvor de bor, måske ikke er deres modersmål. For disse grupper kan denne kompetence vedrøre et officielt sprog snarere end et fremmedsprog. Deres behov for samt motivation og sociale og/eller økonomiske årsager til at udvikle denne kompetence til støtte for deres integration vil afvige fra f.eks. personer, der lærer et fremmedsprog til brug på rejser eller i deres arbejde. Foranstaltninger angående sådanne situationer og anvendelse af definitionen derefter henhører under de enkelte medlemsstater under hensyn til deres specifikke behov og omstændigheder.

Til de vigtigste færdigheder inden for kommunikation i fremmedsprog hører evnen til at forstå talt sprog, indlede, føre og afslutte en samtale og læse, forstå og udfærdige tekster, der svarer til individets behov. Et individ bør også være i stand til at bruge hjælpemidler korrekt og lære sprog uformelt som led i livslang læring.

En positiv holdning omfatter forståelse af kulturel mangfoldighed og interesse for og nysgerrighed over for sprog og interkulturel kommunikation.

3. Matematisk kompetence og naturvidenskabelig og teknologisk basiskompetence

Definition:

- A. Den matematiske kompetence er evnen til at udvikle og anvende matematisk tankegang med henblik på at løse problemer i dagligdagen. Idet der bygges på god regnefærdighed, er vægten på processen og aktiviteten og på viden. Den matematiske kompetence kræver — i forskellig grad — evne og vilje til at anvende matematiske tankegange (logisk og rumlig tænkning) og udtryksformer (formler, modeller, figurer, diagrammer/kurver).
- B. Den naturvidenskabelige kompetence er evnen og viljen til at anvende den viden og de metoder, der bruges til at forklare naturen, til at stille spørgsmål og drage konklusioner på grundlag af erfaringer. Den teknologiske kompetence er anvendelsen af denne viden og disse metoder til at finde svar på menneskets ønsker eller behov. Kompetence inden for naturvidenskab og teknologi kræver forståelse af de ændringer, der opstår som følge af menneskets aktiviteter, og ansvarsbevidsthed som borger.

Viden, færdigheder og holdninger, der kræves ved denne kompetence:

- A. Matematisk kompetence kræver grundlæggende viden om tal, måleenheder og strukturer, grundlæggende operationer og grundlæggende matematiske udtryksformer og forståelse af matematiske begreber og bevidsthed om de spørgsmål, matematikken kan levere svar på.

Et individ bør have færdigheder til at anvende matematiske grundprincipper og processer i hverdagssituationer i hjemmet og på arbejdsmarkedet og til at forstå og vurdere argumentationskæder. Et individ bør være i stand til at ræsonnere matematisk, forstå matematiske beviser og bruge matematikkens sprog og til at anvende passende hjælpemidler.

En positiv holdning til matematik er baseret på respekt for sandheden og vilje til at søge årsager og vurdere gyldigheden.

- B. Inden for naturvidenskab og teknologi omfatter de væsentlige kompetencer viden om naturens grundprincipper, de videnskabelige grundbegreber, principper og metoder, teknologi og teknologiske produkter og processer samt forståelse af naturvidenskabens og teknologiens effekt på det naturlige miljø. Disse kompetencer bør sætte individet i stand til bedre at forstå fremskridtene, begrænsningerne og risiciene ved videnskabelige teorier, anvendelser og teknologier i samfundet i almindelighed (med hensyn til beslutningstagning, værdier, etik, kultur osv.).

Færdighederne omfatter evnen til at anvende og betjene teknologiske redskaber og maskiner og videnskabelige data til at nå et mål eller til at træffe en afgørelse eller drage en konklusion på et underbygget grundlag. Et individ bør også være i stand til at genkende de væsentlige kendetegn ved en videnskabelig undersøgelse og til at fremstille konklusionerne og de argumenter, der ligger til grund.

Denne kompetence forudsætter en holdning præget af kritisk forståelse og nysgerrighed, interesse for etiske spørgsmål og respekt både for sikkerhed og bæredygtighed, navnlig med hensyn til videnskabelige og teknologiske fremskridt i forhold til individet selv, familien, samfundet og globale spørgsmål.

4. Digital kompetence

Definition:

Den digitale kompetence omfatter en sikker og kritisk brug af informationssamfundets teknologier (IST) til arbejde, fritid og kommunikation. Den understøttes af basale færdigheder i ikt: brugen af en computer til at hente, vurdere, lagre, producere, præsentere og udveksle oplysninger og til at kommunikere og deltage i samarbejdsnet via internet.

Viden, færdigheder og holdninger, der kræves ved denne kompetence:

Den digitale kompetence kræver grundig forståelse af og viden om arten af og mulighederne ved IST i dagligdagen og den rolle, IST kan spille i privatlivet, samfundslivet og arbejdslivet. Det omfatter de vigtigste computerapplikationer, f. eks. tekstbehandling, regneark, databaser, informationslagring og -håndtering, og forståelse af mulighederne samt potentielle risici ved internet og elektronisk kommunikation (e-mail, netværktøjer) til arbejde, fritid, informationsudveksling og samarbejdsnet, læring og forskning. Et individ bør også forstå, at IST kan understøtte kreativitet og innovation, og være klar over problematikken omkring gyldigheden og pålideligheden af de tilgængelige oplysninger samt omkring de juridiske og etiske principper for interaktiv brug af IST.

Af færdigheder kræves bl.a. evne til at søge, indsamle og bearbejde oplysninger og bruge dem kritisk og systematisk, vurdere deres relevans og sondre mellem det virkelige og det virtuelle og samtidig erkende forbindelser. Et individ bør have færdigheder til at bruge værktøjer til at producere, præsentere og forstå sammensatte oplysninger og til at skaffe sig adgang til, søge i og anvende internetbaserede tjenester. Et individ bør også kunne anvende IST til at understøtte kritisk tænkning, kreativitet og innovation.

Brug af IST kræver en kritisk og reflekterende holdning til de tilgængelige oplysninger og en ansvarlig brug af de interaktive medier. Interesse for at tage del i fællesskaber og netværk i kulturelt, socialt og/eller erhvervsmæssigt øjemed understøtter også denne kompetence.

5. Læringskompetence

Definition:

Læringskompetencen — »at lære at lære« — er evnen til at påbegynde og fortsætte en læreproces, at planlægge egen læring, bl.a. gennem en effektiv styring af tid og information, både individuelt og i grupper. Denne kompetence forudsætter bevidsthed om egen læreproces og egne læringsbehov, viden om de foreliggende muligheder og evne til at overvinde forhindringer for at sikre en vellykket læring. Denne kompetence består i at kunne erhverve, bearbejde og tilegne sig ny viden og nye færdigheder og søge og bruge vejledning. Læringskompetencen indebærer, at den lærende bygger videre på tidligere læring og livserfaringer for at udnytte og anvende viden og færdigheder i forskellige sammenhænge: i hjemmet, på arbejdsmarkedet og inden for almen uddannelse og erhvervsuddannelse. Motivation og selvtillid er afgørende for et individs kompetence.

Viden, færdigheder og holdninger, der kræves ved denne kompetence:

Når læring er rettet mod bestemte arbejds- eller karrieremål, bør et individ have viden om de kompetencer, den viden, de færdigheder og de kvalifikationer, der kræves i den forbindelse. Læringskompetencen kræver altid, at et individ kender og forstår sine foretrukne læringsstrategier, de stærke og svage sider ved sine færdigheder og kvalifikationer, og at det er i stand til at lede efter de disponible uddannelsesmuligheder og den relevante vejledning og/eller støtte.

Læringskompetence kræver først og fremmest færdigheder til at erhverve de vigtigste basale færdigheder som læsning og skrivning, talforståelse og ikt-færdigheder, som er en forudsætning for den videre læring. På grundlag af disse færdigheder bør et individ være i stand til at opsøge, erhverve, bearbejde og tilegne sig ny viden og nye færdigheder. Det kræver en effektiv forvaltning af ens lære-, karriere- og arbejdsmodeller, navnlig evne til at lære fortløbende, koncentrere sig i længere tid og reflektere kritisk over læringsformål og læringsmål. Et individ bør være i stand til at afsætte tid til at lære selvstændigt og med selvdisciplin, men også til at arbejde sammen med andre som led i læreprocessen, drage fordel af en uensartet gruppe og dele det lærte. Et individ bør ligeledes være i stand til at planlægge sin egen læring, at evaluere sit arbejde og til at søge rådgivning, information og bistand, når det er nødvendigt.

En positiv holdning kræver motivation og selvtillid til at påbegynde læring og gennemføre den med succes hele livet igennem. En holdning rettet mod problemløsning fremmer både selve læreprocessen og et individs evne til at overvinde forhindringer og håndtere forandringer. Et ønske om at bruge tidligere læring og livserfaringer og nysgerrighed efter at finde lærermuligheder og anvende læring i forskellige livssammenhænge er vigtige bestanddele af en positiv holdning.

6. Sociale kompetencer og medborgerkompetencer

Definition:

Disse kompetencer — personlige, interpersonelle, interkulturelle, sociale og medborgerlige — dækker alle former for adfærd, der rustet et individ til at deltage effektivt og konstruktivt i samfundslivet og arbejdslivet, særlig i mere og mere heterogene samfund, og til i givet fald at løse konflikter. Medborgerkompetence gør et individ i stand til at tage fuld del i samfundslivet som aktør i kraft af sin viden om samfundsmæssige og politiske begreber og strukturer og vilje til en aktiv og demokratisk deltagelse.

Viden, færdigheder og holdninger, der kræves ved denne kompetence:

- A. Social kompetence er forbundet med personligt og socialt velfærd, hvilket kræver forståelse af, hvordan et individ kan sikre optimal fysisk og åndelig sundhed, herunder som en ressource for en selv, ens familie og ens umiddelbare sociale miljø, og viden om, hvordan en sund livsstil kan bidrage hertil. For vellykkede interpersonelle og sociale relationer er det vigtigt at forstå de bredt accepterede adfærdsmønstre og vaner i forskellige samfund og miljøer (f.eks. på arbejdsmarkedet). Det er også vigtigt at være bekendt med basisbegreberne vedrørende individer, grupper, erhvervsorganisationer, ligestilling og ikke-forskelsbehandling, samfund og kultur. Det er vigtigt at forstå de europæiske samfunds flerkulturelle og socioøkonomiske dimensioner og samspillet mellem den nationale kulturelle identitet og den europæiske identitet.

Nøglefærdigheder inden for denne kompetence består i evnen til at kommunikere konstruktivt i forskellige miljøer, at udvise tolerance, at udtrykke og forstå forskellige synspunkter, at forhandle på en tillidsvækkende måde og at føle empati. Et individ bør være i stand til at klare stress og frustration, til at ytre disse på en konstruktiv måde og til at sondre mellem privatliv og arbejdsliv.

Kompetencen er holdningsmæssigt baseret på samarbejde, gennemslagskraft og integritet. Et individ bør have interesse for socioøkonomisk udvikling og interkulturel kommunikation og bør forstå værdien af forskelle, have respekt for andre og være rede til både at overvinde fordomme og gå på kompromis.

- B. Medborgerkompetence er baseret på viden om begreberne demokrati, retfærdighed, lighed, medborgerskab og borgerrettigheder, herunder hvordan de kommer til udtryk i EU's charter om grundlæggende rettigheder og internationale erklæringer og hvordan de anvendes af forskellige institutioner på lokalt, regionalt, nationalt, europæisk og internationalt plan. Den omfatter viden om nutidige begivenheder samt de vigtigste begivenheder og tendenser i den nationale historie, den europæiske historie og verdenshistorien. Desuden bør der udvikles bevidsthed om de sociale og politiske bevægelseres mål, værdier og strategier. Viden om europæisk integration og om EU's strukturer, hovedmål og værdier er også vigtig, ligesom bevidsthed om mangfoldighed og kulturel identitet i Europa.

Færdighederne inden for medborgerkompetence vedrører evnen til at begå sig med andre i det offentlige rum og at udvise solidaritet og vise interesse for at løse problemer i lokalsamfundet og det bredere samfund. Dette indebærer såvel kritisk og kreativ refleksion og konstruktiv deltagelse i aktiviteter i fællesskabet og naboskabet, som beslutningstagning på alle niveauer fra det lokale plan til det nationale og europæiske plan, særlig ved at deltage i valg.

Fuld respekt for menneskerettighederne, herunder lighedsprincippet som et grundlag for demokratiet, anerkendelse og forståelse af forskelle mellem forskellige religiøse eller etniske gruppers værdisystemer er forudsætningen for en positiv holdning. Dette indebærer, at man viser både sit tilhørsforhold til det sted, man bor, sit land, EU og Europa i almindelighed og til verden og at være rede til at deltage i den demokratiske beslutningsproces på alle niveauer. Det indebærer også, at man udviser ansvarsfølelse samt forståelse og respekt for de fælles værdier, som er nødvendige for at sikre samhørighed i samfundet, f.eks. respekt for de demokratiske principper. En konstruktiv deltagelse omfatter også medborgeraktiviteter, støtte til social mangfoldighed og samhørighed og bæredygtig udvikling og parathed til at respektere andres værdier og privatliv.

7. Initiativ og iværksætterånd

Definition:

Initiativ og iværksætterånd er evnen til at føre idéer ud i livet. Begrebet omfatter kreativitet, innovation og risikotagning og evne til at planlægge og forvalte projekter for at nå bestemte mål. Det er et aktiv for individet, ikke blot i dagligdagen i hjemmet og samfundet, men også på arbejdspladsen, det hjælper individet med at være bevidst om sin arbejdsmæssige kontekst og rustet til at udnytte muligheder. Det er grundlaget for de mere specifikke færdigheder og den mere specifikke viden, som individet har brug for for at starte eller bidrage til samfundsmæssige eller erhvervsmæssige aktiviteter. Det bør omfatte bevidsthed om etiske værdier og fremme god ledelse.

Viden, færdigheder og holdninger, der kræves ved denne kompetence:

Den nødvendige viden omfatter evnen til at erkende mulighederne for personlige, erhvervsmæssige og/eller forretningsmæssige aktiviteter, herunder de »større sammenhænge«, som borgerne lever og arbejder i, f.eks. en bred forståelse af de økonomiske mekanismer og de muligheder og udfordringer, som en arbejdsgiver eller en organisation står overfor. Et individ bør desuden være klar over virksomhedens etiske indstilling og vide, at de kan fungere som forbillede gennem retfærdig handel eller en social indstilling.

Færdighederne omfatter en proaktiv forvaltning af projekter (herunder f.eks. evnen til at planlægge, organisere, forvalte, lede og delegere, analysere, kommunikere, afrapportere, evaluere og registrere), effektiv repræsentation og forhandling og evnen til at arbejde både individuelt og i grupper. Det er vigtigt at kunne bedømme og identificere egne stærke og svage sider og at kunne vurdere risici og være rede til i givet fald at påtage sig risiko.

En iværksætterholdning er kendetegnet ved initiativ, en proaktiv indstilling, uafhængighed og innovation både i privatlivet, samfundslivet og arbejdslivet. Hertil hører også motivation og beslutsomhed til at nå mål, hvad enten der er tale om personlige eller fælles mål, herunder arbejdsrelaterede mål.

8. **Kulturel bevidsthed og udtryksevne**

Definition:

Anerkendelse af vigtigheden af kreativt at kunne udtrykke idéer, erfaringer og følelser i forskellige medier, herunder musik, udøvende kunstarter, litteratur og visuel kunst.

Viden, færdigheder og holdninger, der kræves ved denne kompetence:

Kulturel viden forudsætter bevidsthed om den lokale, nationale og europæiske kulturarv og dennes stilling i verden. Begrebet omfatter basal viden om kulturelle hovedværker, herunder den populære samtidskultur, som en vigtig del af menneskets historie. Det er vigtigt at forstå den kulturelle og sproglige mangfoldighed i Europa og andre dele af verden og behovet for at bevare den og æstetiske faktorerens betydning i dagligdagen.

Færdighederne omfatter både anerkendelse og udtryk: at kunne anerkende og nyde kunstværker og fremførelser samt at kunne udtrykke sig i forskellige medier ved anvendelse af ens medfødte egenskaber. Til færdighederne hører også evnen til at sammenholde sine egne kreative og ekspressive opfattelser med andres og til at erkende økonomiske muligheder ved en kulturel aktivitet og føre dem ud i livet. Kulturel udtryksevne er afgørende for udviklingen af kreative færdigheder, som kan overføres til en række erhvervsmæssige sammenhænge.

En god forståelse af ens egen kultur og en fornemmelse af identitet kan danne grundlag for en åben holdning til og respekt for mangfoldigheden i kulturelle udtryk. En positiv holdning omfatter også kreativitet og vilje til at udnytte æstetiske muligheder gennem kunstnerisk udfoldelse og deltagelse i kulturlivet.
